

Клифърд Саймък

Смажи лагерите си с кръв
(предговор)

Разкази

Преведе от английски: Вилиана Данова

Предговор

Написването на разказите, събрани в този сборник, беше сравнително лека задача. Сега идва трудната част. Да се опиташ да напишеш нещо за нечия творба, доближаващо се поне до една честна преценка за нея, е изключително трудно. Нито един писател не може да бъде компетентен критик за собствената си работа. Той е прекалено свързан с нея и не е в състояние да отстъпи назад, на тези толкова необходими три крачки разстояние, за да добие правилна перспектива. В работата си авторът може да види много нюанси, за които той да мисли, че присъстват, а никой друг да не открива. По същия начин писателят може да не забележи някои особености, които са очевидни за другите.

Ако бих се опитал да кажа какъв писател съм, то навярно би било по-лесно да отговоря като изброя онези елементи, които не съм използвал докрай (ако изобщо съм) в моите разкази.

Не съм използвал активно стандартната тема за извънземни нашественици. „Схватка“ (През 1950 г. този разказ е отпечатан от издателство „Дзиф-Дейвис“ под заглавие „Смажи лагерите си с кръв“. Б. пр.) – разказ, принадлежащ към по-раните ми творби и включен в този сборник, е един от малкото, в които все пак съм използвал такава идея. Темата в този случай обаче не следва съвсем неотклонно утъпкания път, както е с други разкази от същия вид. Утешавам се като се мъча да вярвам че тя е предшественикът на друга една тема, която развивах бавно и плахо през годините – сблъсък между машините и хората.

Нежеланието ми да използвам темата за извънземни нашествия се дължи на усещането ми, че ние едва ли някога ще бъдем нападнати и превзети. Струва ми се, че когато една раса вече е достигнала времето на дълбоко проникване в космоса, то тя е узряла до такава степен, при която не се раждат мисли за доминиране над други интелигентни същества. Още повече, че не би имало и икономическа необходимост от подобно нещо. Освен това способността да се проникне дълбоко в космоса означава, че тази раса вече е открила енергийни източници, независещи от природните ресурси. Тя също така е постигнала и такъв начин на управление на населението си, щото разширяването на жизненото пространство изобщо не би могло да бъде мотив за завладяване на други планети. По същите причини такава една нация не би имала необходимостта от физическата сила на чуждопланетни роби. Тя би

използвала машини за всякакъв вид работа. В светлината на този порядък от мисли идеята за извънземно нашествие ми се струва нереална.

Аз обаче съм използвал тук-там темата за първия контакт между хора и извънземни същества. За мене това винаги е било доста вълнуваща идея. Често съм се питал какво бих направил, ако някоя летяща чиния, дошла от далечния космос, кацнеше в задния ми двор и от нея се покажеха непознати същества. Мисля, че бих излязъл да се запозная с тях, внимавайки да не направя някое движение, което те биха изтълкували като враждебно, с пълната увереност, че като представители на две интелигентни раси бихме намерили обща основа на приемственост.

Друга концепция, която не съм използвал, доколкото помня, е тази за космическата война. Тя ми се вижда по-нереална дори от идеята за извънземно нашествие. Не съм се опитвал също да пиша така наречените разкази за Империята, в които процъфтяват междупланетни графства и имперски интриги. Винаги ми се е струвало, че това не е нищо друго освен пренасянето на исторически роман в бъдещето, а то никак не ми е по вкуса.

Интересували са ме винаги хората и влиянията, които оказват в живота им извънредни ситуации и събития. Героите ми, надарени с физическа смелост, са малко. Смелостта, ако изобщо я има, в повечето случаи се дължи на интелекта. Общо взето обаче, моите герои са съвсем обикновени хора, носещи в себе си същите слабости и положителни черти, каквито се намират в повечето от нас.

Спомням си как един издател, който, макар и публикувайки мой разказ, все пак се оплака като каза: „Клиф, хората в онзи твой разказ бяха неудачници.“ „Неудачниците ми харесват“, отвърнах му аз. И наистина е така. Харесвам ги, защото са много по-интересни от победителите. Като повечето хора аз се ужасявам от вечно успяващите: те ни карат да се чувстваме толкова жалки.

В романа си „Омагьосано странство“, единствената стопроцентова фантастика с големината на книга, която съм написал, откривам, че всъщност избягвам да следвам общоустановеното правило на железния и непобедим боец като главен герой. Така че аз си създадох мой собствен герой – мекушав и доста бездарен учен. За да компенсирам това, аз го дарявам с магически меч. Но дори с него той се справя твърде несръчно. За мене този трогателно безпомощен учен, който почти винаги се затруднява да извади или да пхне меча в ножницата си, е много по-реален и извикващ много повече съчувствие (и затова много по-лесно се пише за него), отколкото би бил стандартният, с огромни пестници

войн, към когото аз бих чувствал известна неприязън.

Творбите ми силно са повлияни от пейзажа на югозападен Уисконсин – земя на остри хребети и дълбоки каньони, където прекарах детството си. Много от разказите ми са поставени в тази среда и много от хората, които познавам там, съм използвал за главни герои. Понякога се чувствам притеснен от факта, че толкова много съм използвал земята, която познавах като момче, но за да успокоя съвестта си, аз си казвах, че така поне стъпвам на сигурна основа. Почти в началото на писателската си кариера научих, че тези пасторални сцени всъщност представляват доста ефектен контраст на извънземните същества и събития, които поставям в такава обстановка.

Трябва също да призная вината си и за това, че толкова много използвам роботите – не толкова роботи, колкото човешки сурогати. Дженкинс в моите разкази за Града е издънка на човешката раса и нещо повече – той е възплъщение на най-хубавите качества в човека, на човека такъв, какъвто би трябвало да бъде и какъвто почти никога не е. Същото важи и за Ричард Дейниъл – роботът, който е основната фигура в разказа „Всички капани на земята“, включен в този сборник.

А сега – най-трудната част! Какво постигнах или какво се опитах да постигна? Намирам това за безполезен и притеснителен въпрос. Щях да се справя по-добре, ако пишех за работата на някой друг. Не мога сам да си бъда съдник.

Струва ми се, че цялостно погледнато, маниерът ми на писане не е натрапчив и в творчеството ми има твърде малко насилие. Съсредоточил съм се върху хората, а не върху събитията. В много от случаите тонът ми е оптимистичен. Интересуват ме повече човешкото сърце и мисли, отколкото човешките постижения. На места съм се опитал да говоря в полза на приличието, на състраданието и на разбирането, но не само в общочовешки, а в космически смисъл. На моменти съм се помъчил да противопоставя човека на безбрежността на времето и пространството. Винаги ме е интересувал въпросът за това накъде сме се отправили ние като раса и каква е нашата мисия в цялостния план на света, ако имаме такава мисия. Общо взето, аз вярвам, че имаме и че може би мисията ни е важна.

Ето защо този мой труд по собствената ми преценка представлява малък принос към научната фантастика. Той разбира се е съвсем дребна частица от общото. Моите колеги-писатели са направили много по-обемни и по-значителни приноси към жанра.

Този сборник доста добре представя основните черти в моето

творчество, показвайки до известна степен прогреса в писателските ми способности и в мисленето ми. Има много други разкази, за които ми се иска също да бяха включени, но просто поради икономичността в издателската практика това не бе възможно. Благодарен съм на издателя за това, че не ме принуди да включвам някои от наистина ужасните образци от по-ранните ми години като писател – разказа, които сътворих, когато още се учех да пиша.

„Дезертъори“ и „Уютно гнезденце“ са от поредицата разкази за Града. В представите си гледам на тях като на водораздел между първите години на чирачеството ми и по-късния период на изграждането ми като творец. От тогава насам в повечето случаи по-скоро аз управлявам писателските си способности, отколкото да им се оставям да ме тласкат насам-натам, опитвайки се да намеря себе си като писател. Имаше още много неща, които би трябвало да усвоя в писането (вярвам, че и сега има още много), но днес вече притежавам известно усещане за посоката, в която искам да се движа и понятие за това как би трябвало да го постигна.

В разказа „Схватка“ главният герой е вестникар. И аз на времето бях вестникар. Тогава обикновено главният герой в разказите ми беше някой репортер. С това разбира се аз все още опипвах в тъмното, за да намеря своята роля като писател, тръгвайки по царския път и изграждайки такива главни герои, които познавах най-добре. Все още използвам по някой вестникар като действащо лице, но вече не така често и не по същите причини.

„Големият преден двор“ разказва за първия контакт с извънземни същества и е навярно най-добрият пример за такъв разказ, написан от мен. Действието се развива сред жителите на един малък град. Тук съществува пасторалният контраст, за който споменах по-рано в предговора.

Темата в разказа „Всички капани на земята“ е борбата на един робот (издънка на човешката раса, разбира се) да намери истинската цел на своето съществуване. „Лека нощ, мистър Джеймс“ е страшен разказ... толкова страшен, че е единственият ми разказ, адаптиран за телевизията. Той е така различен от всичко друго, което съм написал досега, че понякога се чудя как съм го написал. Не, че съжалявам за това. Радвам се, че съм го сторил, но все още се чудя как съм го написал.

Последните четири разказа са тези, които наистина обичам, ако човек може да обича собствените си творби. По време „Бавачките“ предхожда другите три. Това, мисля, е най-нежният разказ, написан от мене и не се смущавам да призная неговата нежност. В себе си той крие

такова състрадание и човешка нужда, каквито често съм се опитвал да пресъздам, но така добре успях да направя само в този случай.

„Онова нещо в камъка“ е още един разказ за контакта с извънземна цивилизация. Действието се развива в планинската земя на Уисконсин, която опознах в детството си. „Призракът на един модел Т“ е фантазия: чиста носталгия по началото на 20-те години, основаваща се на моите спомени за онова легендарно време. Смятам, че казаното от мене в разказа е много по-близо до духа на тогавашната епоха, отколкото всички други писания, посветени на нея.

„Есенна земя“ е един от малкото разкази, които написах по поръчка. През 1971-ва година, когато бях почетен гост на 28-мия световен конгрес на научната фантастика в Бостън, Едуард Фърман ме помоли да напиша разказ за списанието „Фантазия и научна фантастика“, за да бъде отпечатан в броя, посветен на конгреса. Обикновено разказите по поръчка не излизат хубави. Авторът е твърде притеснен от срока и специалните изисквания на списанието, за да може да свърши добра работа. Този обаче наистина излезе хубав. Атмосферата в разказа напълно хармонира с темата – качество, което понякога трудно се постига. Нито един писател разбира се не може да е изцяло доволен от онова, което е написал. Той вижда слабости в творбите си и често му се иска да ги е създал някак по-различни. Но при мене това е в най-малка степен валидно за „Есенна земя“, сравнена с всичките ми други разкази.

До тук достатъчно! Дори повече от достатъчно. Докато пишех, се чудех дали ще е нужен предговор. Подозирам, че съвсем малко хора четат предговори и въведения. Ако все пак сте прочели този, то сега ви предстои да прочетете по-важната част – разказите. Надявам се да ви харесат. Постигна ли го, значи си е струвало да ги напиша.

Сборникът включва следните заглавия:

1. Уютно гнезденце – част от „Градът“.
2. Дезертъори – част от „Градът“.
3. Схватката
4. Лека нощ, мистър Джеймс
5. Бавачките
6. Големият преден двор
7. Всички капани на земята
8. Нещото в камъка
9. Есенна земя
10. Призракът на един модел „Т“

КРАЙ

© Клифърд Саймък
© Вилиана Данова, превод от английски

Clifford Simak
Bathe Your Bearings in Blood!

Източник: Библиотеката на Александър Минковски

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1755>]